

Kompost

Visste du att mer än hälften av ditt avfall från hushållet går att kompostera? Om du komposterar bidrar du till att "sopberget" minskar! Du kan sen använda den färdiga kompostjorden till gödselmedel till din egen trädgård eftersom den innehåller näringsämnen och mineraler. I Eskilstuna kommun får du gärna kompostera matavfall och trädgårdsavfall, om du gör det på ett bra sätt, men du måste anmäla din kompostering av matavfall till miljö- och räddningstjänstnämnden.

Var ska man placera sin kompost?

Det bästa är att du placerar komposten i en skuggig del av trädgården och gärna en plats där det inte blåser så mycket. Komposten kan annars bli för torr. Ur bekvämlighetssynpunkt kan det vara bra att placera komposten i närheten av där avfallet produceras, d.v.s. nära köket, trädgårdslandet etc. Tänk bara på att placera den så att inte granar blir störda!

Vilken typ av kompostbehållare ska man välja?

Om du enbart ska kompostera trädgårdsavfall kan du ordna en öppen kompost, en så kallad kompostkätte, men om du även tänker kompostera hushållsavfall måste behållaren vara konstruerad så att skadedjur som råttor och möss inte kan komma in i den. Behållaren måste ha täta sidor, men det är viktigt att luft kan komma in genom behållarens lock. Om du lägger matavfall i komposten behövs ett visst material att täcka avfallet med. OBS! Inget matavfall får läggas i en trädgårdskompost, eftersom det tar för lång tid innan avfallet bryts ned.

För att komposteringen ska fungera riktigt bra, är det bra att ha två behållare. I den ena samlar du kompostmaterialet och låter den första intensiva delen av kompostprocessen äga rum. Sedan öser man över komposten i den andra behållaren och låter komposten mogna (efterkompostera). Helst ska komposten eftermogna lika länge som den legat i den första behållaren för att förvandlas till färdig mull. "Efterkompost" kan med fördel användas som täckmaterial i den första behållaren.

Vad kan komposteras?

- Gräsklipp:** Ska endast läggas i tunna skikt, omväxlande med torra löv etc.
- Grästuvor:** Dela på stora tuvor.
- Häckklipp:** Lämpligt som luftigt bottenlager. Bryts ner långsamt och bör finfördelas om det ska blandas i komposten.
- Löv:** De flesta färska löv bryts ner fort. Gamla löv bör finfördelas.
- Ogräs:** Låt plantorna soltorka innan de läggs i komposten! Ogräsfrön dör vid 60–70 grader. Placera därför det fröbärande ogräset mitt i komposten där det är varmast.
- Växtrötter:** Finfördela!
- Barr:** Bra som luftigt material och som täckmaterial.
- Aska:** Endast begränsade mängder. Ta bort kolbitar.
- Bark:** Finfördela och blanda med gräsklipp eller köksavfall.
- Hö/halm:** Låt materialet ligga och halvt förmultna innan det läggs i komposten.

- Sågspån:** Lägg i tunna skikt så att det inte bildas kompakta luftfattiga zoner. Blanda med gräsklipp och köksavfall.
- Grenar/kvistar:** Måste finfördelas, helst flisas. Blanda med gräsklipp eller köksavfall.
- Matavfall:** Komposteras endast i skadedjursäker behållare. Grönsaksrester, matrester (ej kraftigt saltad mat), mjölkprodukter, bröd/kakor, sötsaker, mjöl, kaffesump, teblad, ägg och äggskal, hushållspapper, filterpåsar etc. (Var försiktig med rester av fisk, kött, feta såser etc, som gärna lockarflugor och skadedjur till komposten. Om sådant avfall läggs i komposten, måste den täckas noggrant med jord eller sågspån.)
- Stenmjöl:** Förbättrar strukturen på komposten, förhindrar urlakning och bidrar till att det blir dålig lukt.
- Lämpliga täckmaterial:** Om hushållsavfall läggs i komposten behövs material att täcka avfallet med för att minska risken för lukt- och flugproblem. Lämpliga täckmaterial är gammal kompost, bark, barr, torra löv, flis, kutterspån eller torv.

Foto: Kerstin Palmqvist

Det här ska du inte lägga i komposten:

Glas, plast, metall, gummi, tyg, träkol, gyttja, sand, lera, sjuka växtdelar, mediciner, färg, kemikalier, dammsugarpåsar eller andra liknande material som inte härstammar från växt- eller djurriket. Tidningar och papper ska inte heller läggas i komposten utan lämnas till pappersinsamlingen.

Hur komposterar man?

En kompost behöver näring, luft och lämplig fuktighet för att nedbrytningsprocessen ska fungera. Komposteringen går fortare om det är en bra balans mellan ovanstående faktorer.

Finfördela

Nedbrytningsprocessen går fortare om materialet finfördelas så mycket som möjligt. Därigenom minskar man även volymen. Det material man främst behöver finfördela är det grova, som grenar och kvistar, men också grova stjälkar, blast och liknande. Växter och gräs kan till exempel spridas ut på marken och köras över med gräsklipparen.

Luft

Allt som lever i komposten andas. Mikroorganismerna måste ha luft för att snabbt kunna bryta ner materialet. För att luft ska kunna komma in i tillräcklig mängd bör man lägga ett luftigt bottenlager, cirka 10 cm tjockt. Man bör sedan emellanåt lägga in mindre risknippen eller dylikt för att tillföra luft till komposten.

Värme

När materialet bryts ner utvecklas värme. Värmen i komposten beror på vilket material som lagts i, hur ofta man rör om i materialet och vilken typ av kompostbehållare man använder. Normalt är det 35–55 grader i komposten. Det är inte lämpligt att lägga köksavfall i en isolerad behållare under vintern.

Vatten

Det är viktigt att kompostmaterialet är fuktigt när det läggs i komposten. Färskt material är i regel tillräckligt fuktigt. Är komposten för torr bör den vattnas och det klarar man bäst med en vattenkanna eller med en så kallad rotvattnare.

Omblandning

För att nedbrytningen ska bli så effektiv som möjligt, ska materialet i komposten blandas och luftas ordenligt, ett par gånger per år.

När är komposten färdig?

Komposten är färdig när nedbrytningsverksamheten har slutat och temperaturen sjunkit till den samma som omgivningen. Materialet är då mörkt och liknar vanlig jord och doftar mylla. Hur lång tid det tar innan komposten är färdig beror bland annat på typ av kompostbehållare, kompostmaterialet och skötsel av komposten.

Hur kan kompost användas?

Färdig kompost är främst ett jordförbättringsmedel. Komposten innehåller näringsämnen, mineraler och mullbildande ämnen. Som jordförbättrare fungerar färdig kompost utmärkt i köksland, i rabatter, runt fruktträd, bärbuskar och prydnadsbuskar. Ren kompostjord bör inte användas som såjord, eftersom den kan innehålla alltför mycket näring eller svamp som kan angripa de späda plantorna.

Problem med din kompost?

Ohyra

Larver kan förekomma om temperaturen stiger långsamt. Öka aktiviteten genom att vända om i komposten och förbättra kol- och kvävebalansen. Larverna dör om temperaturen överstiger 45 grader. Har du flugor så blanda om i komposten och täck med strö.

Foto: Lisbet Skärstam

Ingenting händer

Om komposten inte är varm, måste du öka aktiviteten. Vänd, lufta, rör om och känn om komposten är lagom fuktig. Myror är ofta ett tecken på torr kompost eller låg aktivitet.

Det luktar illa

Om komposten är för våt uppstår förruttelse. Gräv om och tillför sågspån, torvmull eller dylikt som torkar och luckrar upp i komposten.

Vill du veta mer om kompostering?

Litteraturtips:

- "Kompostboken", Gustaf Alm, LT:s förlag.
- "Lottas nya kompostråd", Lotta Lanne, Bra Miljö AB
- "Allt om kompost", Bonnier Alba

Vad säger lagen? Om du vill kompostera latrin måste du söka tillstånd hos miljö- och räddningstjänstnämnden och om du vill kompostera matavfall måste du anmäla det till miljö- och räddningstjänstnämnden (21 respektive 23 §§ renhållningsförordningen för Eskilstuna kommun,). Om du endast vill kompostera trädgårdsavfall behöver du inte kontakta kommunen.

Lycka till med din kompost!

**Har du frågor, ring gärna 016-710 10 00
och fråga efter en miljöinspektör på hälsoskydd.**